

Téma: Diagnostika a stimulácia dieťaťa so zrakovým postihnutím raného veku

Výskumný problém: Diagnostické a stimulačné možnosti v oblasti zmyslového vnímania u detí so zrakovým postihnutím raného veku

Výskumné otázky:

Hlavná výskumná otázka:

1. Aké sú možnosti diagnostiky a stimulácie zmyslového vnímania dieťaťa so zrakovým postihnutím v kontexte ranej starostlivosti?

Vedľajšie výskumné otázky:

2. Aké špecifiká je možné identifikovať v oblasti jednotlivých druhov zmyslového vnímania u dieťaťa so zrakovým postihnutím na základe použitých diagnostických metód?
3. Aké kľúčové aspekty je možné zaradiť do stimulačného plánu dieťaťa so zrakovým postihnutím na základe špecifik identifikovaných v procese diagnostiky?

Výskumný cieľ:

Cieľom výskumu je prierezovo podať systematický náhľad diagnostických a stimulačných možností v zmyslového vnímania v kontexte procesu ranej starostlivosti o dieťa so zrakovým postihnutím. Na základe použitých vybraných diagnostických metód u výskumnej vzorky identifikovať špecifiká v zmyslovom vnímaní a v procese následnej stimulácie na ich základe vytvoriť plán nasledujúcej špeciálno-pedagogickej intervencie.

Predstavenie témy:

Prvé roky života majú pre dieťa a jeho vývin zásadný význam. Sú špecifickým obdobím vo vývine dieťaťa z hľadiska zrenia, učenia, interakcie, závislosti a súhrnne toto obdobie označujeme ako raný vek dieťaťa. Práve v tomto období sú kompenzačné možnosti a spasticita mozgu také veľké, že umožňujú optimálne rozvinúť náhradné mechanizmy aj u tých detí, ktoré v niektorej oblasti vývinu zaostávajú alebo absentujú. Z dôvodu absencie zrakových schopností dieťaťa so zrakovým postihnutím je teda dôležité poznať úroveň vývinu ostatných oblastí dieťaťa. Prostredníctvom kvalitnej diagnostickej a stimulačnej práce a odhalením vývinových špecifik v procese kontinuálnej ranej starostlivosti môžeme vytvoriť predpoklady pre čo najúspešnejšie kroky k zvýšeniu kvality života každého jednotlivca, a tým prispieť k plneniu jedného z cieľov špeciálnej pedagogiky ako vedného odboru.

Výskumná stratégia a jej zdôvodnenie:

Problematika ranej starostlivosti (diagnostiky a stimulácie) ako iniciačná práca špeciálneho pedagóga s dieťaťom a rodinou je veľmi individuálna a jedinečná, rovnako ako vývin dieťaťa v období raného veku. Preto i vzhľadom na cieľ práce sme sa rozhodli pre kvalitatívnu výskumnú stratégiu, ktorá nám umožní podrobnú analýzu diagnostických a stimulačných možností, ako aj zistenie špecifik zmyslového vnímania dieťaťa so zrakovým postihnutím.

Metódy zberu dát:

Výskum budeme realizovať v centre špeciálno-pedagogického poradenstva, ktoré bude špecializované na oblasť zrakového postihnutia a zároveň i na deti raného veku. Proces diagnostikovania dieťaťa budeme zaznamenávať na videokameru, aby sme odhalili a presne popísali špecifiká, ktoré nám pri procese vyvstanú. V spolupráci so špeciálnym pedagógom následne vytvoríme plán ďalšej stimulačnej intervencie.

Vzhľadom na to, že sme pre prácu zvolili kvalitatívnu formu výskumu, hlavnou metódou zberu výskumných dát bude pozorovanie, pričom použijeme i metódu interview - metódy ktoré sú pre túto formu výskumu charakteristické. Údaje zozbierame zároveň prostredníctvom metódy zaznamenávania formou videokamery (videozáznamu). V prípade počiatočných rozhovorov budú údaje zaznamenávané na diktafón.

Informácie o dieťati so zrakovým postihnutím (osobnú, rodinnú a lekársku anamnézu) získame i analýzou dokumentov špeciálno - pedagogických záznamov, materiálov poradenského zariadenia, ale tiež od rodičov a ostatných odborníkov spolupracujúcich na intervencii dieťaťa.

Metódu analýzy odborných dokumentov použijeme i na prierezové zistenie diagnostických a stimulačných možností zmyslového vnímania v kontexte procesu ranej starostlivosti o dieťa so zrakovým postihnutím.

Výskumná vzorka:

Pri realizácii výskumu uplatníme zámerný výber výskumnej vzorky. Výskumnú vzorku utvoria deti so zrakovým postihnutím (možnosť i pridruženého postihnutia) s poskytnutou ranou starostlivosťou. Výskumnú vzorku budeme voliť na základe odporúčania špeciálneho pedagóga, ktorý pracuje v centre špeciálno-pedagogického poradenstva a venuje sa problematike detí raného veku. Veľkosť výskumnej vzorky bude záležať od dostupnosti, ale primárne bude naším cieľom vo výskumnej vzorke obsiahnuť dieťa s vrodeným ťažkým

zrakovým postihnutím do veku 3 rokov a dieťa s vrodeným ťažkým zrakovým postihnutím vo veku od 3 do 6 rokov.

Pomocou špeciálneho pedagóga z centra oslovíme rodičov formou písomnej informácie alebo môžeme rodičov kontaktovať na základe odporúčania špeciálneho pedagóga i priamo v centre počas rodičovských sedení.

Možné problémy pri výskume:

Jedným z možných nastávajúcich problémov pri realizácii výskumu môže byť nespontánne správanie, keďže dieťa sa nenachádza v jeho prirodzenom prostredí. Špecifiká, ktoré vyvstanú, môžu byť ovplyvnené najmä situáciou a v bežnom diagnostikovaní v domácom prostredí by sa nemuseli vyskytnúť.

Pri takto nízkej výskumnej vzorke môže byť problémom i dlhodobé vypadnutie dieťaťa vplyvom zhoršenia zdravotného stavu alebo iných komplikácií.

Ďalším z možných problémov môže byť zlyhanie digitálneho zariadenia (videokamery, diktafónu), a s tým súvisiaca nemožnosť zachytenia vývinových špecifik alebo realizovaného rozhovoru.

Úryvok z pripravovaného nástroja zberu dát – plán pozorovania funkčného zraku

Funkčný zrak:

Reakcie zreničiek:

- mení tvar alebo veľkosť
 - stiahnu sa
 - rozťahnu sa
 - zostávajú nezmenené
-

Svalová nerovnováha:

- odraz svetla v očiach - rovnomerný
 - nerovnomerný
-

Žmurkací reflex:

- pri prisnutí dlane k tvári (rozťahnuté prsty) - prítomný
 - neprítomný
-

Centrálné pole:

- reakcie na svetlo prezentované pred očami
 - zmena polohy dieťaťa a pozadia
-

Periférne pole:

- reakcie na podnety na vonkajších častiach okolo tváre
- zmena polohy dieťaťa a pozadia

Skotómy:

- centrálné
- periférne
- obojstranné

Sledovanie:

- očami sleduje **pohyb** alebo **predmet**
- ako dlho dokáže sledovať **predmet** alebo **pohyb**

- sleduje predmety len očami
- sleduje predmety celou hlavou
- sleduje predmety očami a pohybom hlavy súčasne

- plynulé sledovanie
- prerušované sledovanie

Scanovanie:

- sledovanie predmetov v rade - plynulé
- prerušované

PERINAUDOV SYNDRÓM:

- prítomný
- neprítomný

Vízus: _____

Farebné videnie:

- zelená
- modrá
- červená
- žltá

Priestorová orientácia:

- plošná
- priestorová

Záznam z prvého realizovaného stretnutia:

Miesto: Centum špeciálnopedagogického poradenstva so zameraním na zrakovo postihnutých
Nám. Š. Kluberta 2, 05401 Levoča

Čas: 10.30 – 12.00

Účastníci: dieťa so zrakovým postihnutím (DGN retinopatia nedonosených), matka, ja

Vek dieťaťa: 4 roky

Cieľ: Hlavným cieľom prvého stretnutia je zistiť aktuálnu vývinovú úroveň dieťaťa v oblasti zmyslového vnímania, jemnej motoriky, sebaobsluhy a komunikačných zručností.

Úlohy:

Úloha 1: *Vkladanie geometrických útvarov do otvorov*

Materiál: škatuľa s vrchnákom, na ktorom sú otvory geometrických tvarov (štvorec, kruh, trojuholník).

Cieľ: Priamy cieľ je vložiť správny geometrický tvar do správneho otvoru. Nepriamy cieľ je rozvíjať zrakové vnímanie (vizuomotorickej koordinácie), rozvíjať hmatové vnímanie, príprava na matematiku.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite a motivujeme ho tým, že mu ukážeme škatuľu. Škatuľu držíme oboma rukami tak, že palce sú zhora a predložíme ju pred dieťa. Zahrkáme škatuľou, čím dieťa upozorníme na to, že sa niečo nachádza vo vnútri. Otvoríme ju, vysypeme kocky pred dieťa a zatvoríme ju naspäť. Vyberieme útvar v tvare kruhu, pýtame sa dieťaťa „kam patrí?“ a podáme mu ho. Ak dieťa inštrukcii neporozumie, predvedieme názornú ukážku a útvar vložíme do otvoru. Pokračujeme so štvorcem a trojuholníkom. Dieťa neustále povzbudzujeme, v prípade záujmu aktivitu opakujeme.

Kontrola chyby: nesprávny tvar neseďí do otvoru.

Možnosti úpravy cvičenia pre dieťa s postihnutím: škatuľu pripevníme na podložku.

Úloha 2: *Navliekanie korálikov*

Materiál: päť drevených korálikov s priemerom 24 milimetrov, šnúrka so spevneným koncom.

Cieľ: Priamy cieľ je navliecť korálik na šnúrku. Nepriamy cieľ je rozvíjať zrakové vnímanie (rozvíjať vizuomotorickú koordináciu), rozvíjať hmatové vnímanie, rozvíjať jemnej motoriky.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite a motivuje ho tým, že mu ukážeme, ako navlečíeme tri koráliky. Necháme dieťa navlečené koráliky poprezeráť. Zoberieme jeden korálik a ponúkneme dieťaťu, aby ho navlieklo. Dieťa neustále povzbudzujeme.

Kontrola chyby: korálik je navlečený na šnúrke.

Úloha 3: *Prezeranie knížiek*

Materiál: leporelo so zvieratami, malé detské knižky, časopisy.

Cieľ: Priamy cieľ je prejaviť záujem o knižku, obrátiť strany a prezeráť si obrázky prstom. Nepriamy cieľ je rozvíjať zrakové vnímanie, rozvíjať myslenie.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite a predložíme pred neho knižky tak, aby si mohlo vybrať. V knižke listujeme a ukazujeme rôzne obrázky spolu so slovným popisom, čítame vety pod obrázkami.

Kontrola chyby: neobráti stranu v knižke.

Úloha 4: *Škatuľka s prekvapením*

Materiál: malá jednofarebná škatuľka s farebným kamienkom vo vnútri.

Cieľ: Priamy cieľ je nájsť ukrytý predmet. Nepriamy cieľ je pochopiť vzájomné vzťahy, rozvíjať jemnú motoriku, rozvíjať zmyslové vnímanie a myslenie.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite, ukážeme mu škatuľku a zahrkáme s ňou, čím vyvoláme jeho zvedavosť. Škatuľku dieťaťu podáme a necháme ho, aby ju preskúmalo. Podporujeme ho, aby ju otvorilo a pozrelo sa, čo je vo vnútri. Po otvorení si vložený kamienok poprezeráme, uložíme ho do škatuľky a zavrieme. Môžeme do nej vložiť aj iné malé predmety a znovu si overíme, či tam ešte stále sú. Používame predmety kontrastných farieb, vyjadrujeme mimikou prekvapenie a zvedavosť.

Úloha 5: *Vhadzovanie predmetov do fľaše*

Materiál: zatvorená priesvitná fľaška so závitom na 3 otočenia s drobným predmetom vo vnútri (malá drevená žabka)

Cieľ: Priamy cieľ je otvoriť fľašku a vysypať obsah. Nepriamy cieľ je pochopiť vzájomné vzťahy, rozvíjať jemnú motoriku, rozvíjať zmyslové vnímanie a myslenie.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite, ukážeme mu priehľadnú fľašku a zahrkáme ňou, čím vyvoláme jeho zvedavosť. Fľašku dieťaťu podáme a necháme ho, aby ju preskúmalo. Podporujeme ho, aby ju otvorilo a pozrelo sa, čo je vo vnútri. Ak má problém otvoriť fľašku, predvedieme mu, ako ju má otvoriť a necháme dieťa, aby ju vysypalo. Po vysypaní obsahu si vloženú žabku poprezeráme, dieťa ju vhodí ju naspäť a zavrieme.

Kontrola chyby: fľaška nejde otvoriť, predmet sa nezmesť do fľašky.

Úloha 6: *Nájdí 2 ukryté veci*

Materiál: lopta, šatka

Cieľ: Priamy cieľ je nájsť ukrytý predmet. Nepriamy cieľ je pochopiť podstatu činnosti, rozvíjať zmyslové vnímanie a myslenie.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite, ukážeme dieťaťu predmet a ukryjeme ho v blízkosti pred ním. Vyzveme dieťa, aby ho našlo. Ak ho nájde, dieťa pochválime. Miesta a vzdialenosti úkrytov meníme. Ak bude dieťa dostatočne oboznámené s niekoľkými úkrytmi, zoberieme dva predmety a ukážeme ich dieťaťu. Skryjeme ich do niektorého z úkrytov a necháme dieťa hľadať. Roly si môžeme s dieťaťom vymeniť.

Kontrola chyby: dieťa daný predmet nenájde.

Úloha 7: *Hra zo zrkadlom*

Materiál: veľké zrkadlo

Cieľ: Priamy cieľ je spoznať a poobzerať sa v zrkadle. Nepriamy cieľ je rozvíjať zrakové vnímanie, rozvíjať myslenie.

Postup: Prizveme dieťa k aktivite pri zrkadle. Sledujeme či sa v zrkadle spoznáva, ako sa prezerá, či sa zaujíma o obraz v zrkadle.

Hodnotenie stretnutia (pozorovanie):

Stretnutie prebiehalo v poradenskom prostredí za účasti dieťaťa, matky a mňa. Cieľom stretnutia bolo zadať dieťaťu diagnostické cvičenie zamerané na celkový vývin a jeho aktuálnu úroveň. Cvičenia boli realizované v spolupráci s matkou dieťaťa. Jednotlivé cvičenia boli doplnené voľnou hrou dieťaťa a rozhovormi s matkou.

Dieťa počas hry odbiehalo k matke, počas jej neprítomnosti ju hľadalo. Ako hrového partnera akceptovalo matku aj mňa. Matka dieťaťu činnosti neustále slovne komentovala, pýtala sa ho, rozvíjala hru. Ak sa mu niečo nepodarilo na prvýkrát, hračku pustilo a hľadalo si novú aktivitu, napríklad listovanie v časopise, otváranie zásuviek, chodenie po miestnosti. V takomto prípade som sa snažila dieťa priviesť naspäť k pôvodnej aktivite zmenou materiálu alebo úlohy. Vopred predložené úlohy slabo upútavali pozornosť dieťaťa. Záujem dieťa prejavilo v prípade, keď spozorovalo, že nové úlohy vyberám z tašky. Vtedy sa začalo usmievať, priliezlo k taške, začalo si ju obzerať a zvedavo prezeralo jej obsah. V prípade, že si danú hračku vytiahlo z niečoho nového, začalo manipulovať s predmetmi a zaujímať sa o ne. Vtedy sa stala aktivita zaujímavou. Dieťa úlohy zvládlo, aj keď s pomocou - napríklad nevedelo otvoriť fľašku, po predvedení sa ju neskôr snažilo zatvoriť. Pri navliekaní korálikov dieťa vyvinulo záujem o samotné navlečenie, počas tohto stretnutia to však nezvládlo. V rámci tejto úlohy som využila pri upratovaní korálikov párovanie rovnakých farieb, pri počte dvoch korálikov s rovnakou farbou dieťa úlohu zvládlo. Nezvládlo úlohy, kde malo aj pomenovať predmety. Pri hre sa vyskytovali aj rečové prejavy - napríklad hlasný smiech, opakovanie slabík. Môžeme konštatovať, že dieťa rozumelo aj pojmu „daj mi“, na čo reagovalo záporným krútením hlavy, hlasovým prejavom „ne-e-e-e“ a úsmevom. Počas hry sa dieťa pohybovalo často s čajom vo fľaške s cumľom, pričom nie vždy pilo. Z rozhovoru s matkou som sa dozvedela, že pitie z hrnčeka ešte nezvláda a zatiaľ to neskúšali, aj keď už prejavuje záujem o hrnček. Tiež ešte nevie piť z fľašky s pomocou slamky, aj keď sa ho to rodičia snažili naučiť. Dieťa vie jesť samé, vie sa najesť aj s lyžičkou, väčšina jedla však zostáva ešte všade naokolo, pri kŕmení matkou drží v rukách lyžičku aj pre seba. Pri obliekaní

rodičom nepomáha, samé sa obliecť ani vyzliecť nevie, vyskytujú sa náznaky pokusov vyzuť sa.

Hodnotenie cieľa:

Hlavným cieľom stretnutia bolo zistiť aktuálnu vývinovú úroveň dieťaťa v oblasti zmyslového vnímania, jemnej motoriky, sebaobsluhy a komunikačných zručností.

V oblasti zmyslového vnímania nie sú markantné nedostatky, zrakové vnímanie stimulované farbami, schopnosť priradenia, rozpoznania, triedenia zodpovedá fyzickému i kognitívnemu veku. Sluchové vnímanie v norme, rovnako i ostatné typy zmyslového vnímania.

Jemná motorika pod úroveň fyzického veku – dieťa s ťažkosťou zvláda vkladanie predmetov, nezvládnutý pinzetový úchop, jemná motorika rečových orgánov nedostatočne vyvinutá, čo sa prejavuje i oneskoreným rečovým prejavom – nehovorí.

Komunikácia len formou mimiky a gest, matka sa snaží dieťa stimulovať posunkami, zatiaľ však úroveň jemnej motoriky nedostačujúca. Používa niekoľko zvukov na vyjadrenie emócií, respektíve súhlasu a nesúhlasu. Zjavné je však porozumenie hovorenej reči.

Sebaobsluha na primeranej úrovni, potrebná stimulácia dieľčích činností.

Detailný prepis z realizovaného stretnutia:

D=dieťa ŠP=špeciálny pedagóg M=Miška

Matka prišla do poradne sama, bez ďalšieho rodinného príslušníka, iba s dieťaťom. Privítali sme sa, Miška bežala do hernej izby a ja som matku oboznámila s priebehom stretnutia a tým, aké úlohy a oblasti budem sledovať. Cieľom stretnutia bolo sledovať dieťa vo všetkých oblastiach vývinu.

Pri mojom príchode dohernej izby sa Miška otočila a usmiala na mňa. (nadviazanie očného kontaktu zo strany D ako prejav prijímania ŠP; spontánny úsmev D ako prejav prijímania ŠP)

DI.2 Miška sa pohybovala po miestnosti voľne. Upriamila som pozornosť na škatuľu s otvormi pre vkladanie geometrických útvarov. Miške som podala tvar kruhu a slovné ju nabádala aby vložila tvar do správneho otvoru. Ja: „Aha Miška kam to patrí“ - zobrala si odo mňa kocku a vhodila ju do správneho otvoru. Podala som jej druhú kocku, chvíľu váhala, najprv zvolila nesprávny otvor – rovnaký ako predtým. Naviedla som ju aby si prstom prešla po otvoroch pre lepšie spojenie hmatovej a zrakovéj informácie a tvar úspešne vhodila do správneho otvoru. Tretí útvar bol v tvare trojuholníka, ten umiestnila na prvý pokus správne - zvýsknutím, úsmevom a náznakmi tlieskania prejavila radosť zo správneho riešenia. (prihováranie sa D zo strany M prostredníctvom hovorenej reči; pozorovanie pohľadom ŠP ako prejav záujmu D; nadviazanie očného kontaktu zo strany D ako prejav prijímania ŠP; hlasný smiech ako prejav radosti z hry D; schopnosť vkladať geometrické tvary do otvorov ako prejav kognitívnej úrovne D; správne vkladanie geometrických útvarov ako prejavu správnosti koordinácie ruky a očných pohybov D; tlieskanie ako prejav radosti z úspechu D; úsmev ako prejav radosti z hry D; zvýsknutie ako prejav radosti z hry D; zobrať si hrového materiálu od ŠP ako prejav prijímania ŠP za hrového partnera D)

DI.3 Po ukončení aktivity sa presunula k zásuvkám a začala skúmať ako ich najlepšie nenápadne otvorí. (otváranie zásuviek ako prejav hrovej aktivity D; presmerovanie svojej pozornosti na inú aktivitu ako prejav ukončenia predchádzajúcej aktivity D)

DI.4 Pri navliekaní korálok Miška prejavila záujem k samotnému navlečeniu po predvedení navliekania korálok. Miška prejavovala záujem dotýkaním sa navlečených korálok, poťahovaním za šnúрку. Navliekanie však počas tohto stretnutia nezvládla. Problém bol v nesprávnom uchytení šnúrky a netrafenie sa do dierky. Miška korálky vyvliekla. Pri upratovaní korálok matka využila rozvíjanie hry a hľadanie rovnakých korálok na základe farby. (schopnosť priradiť 2 koráliky rovnakej farby k sebe D; pozorovanie pohľadom ŠP ako prejav záujmu D; podávanie predmetov ako akceptácia zo strany D prijať ŠP za hrového partnera; prechádzanie prstom po navlečených korálikoch ako prejav záujmu D; schopnosť vyvliecť korálku ako prejav kognitívnej úrovne D;

snaha M rozvíjať ďalšiu hru D; snaha M predĺžiť pozornosť D vo vzťahu k hrovému materiálu; presmerovanie svojej aktivity na inú aktivitu ako prejav rezignácie pri splnení úlohy D)

DI.5 Miška vyvinula sama iniciatívu v prezeraní si knižiek. Vybrala si zo škatule niekoľko knižiek – zo spevnenými stranami, obrázkami zvierat a popisom - a začala si prezerat knižky. Knižku si otočila správnym smerom a listovala v nej. Na každej stránke ukazovala prstom na jednotlivé obrázky. Pod obrázkom som jej ukázala text prstom v smere čítania a text som prečítala nahlas. Miška môj prst sledovala. (správne otočenie si knižky ako prejav pochopenia použitia knižky D; spontánna voľba knižky ako hrového materiálu D; prezeranie si hrového materiálu ako prejavu záujmu D; spontánne ukazovanie prstom na obrázky v knižke D; pozorovanie ŠP ako prejav záujmu o ponúkanú aktivitu D)

DI.6 Počas toho ako sa mňa Miška pozerala vytiahla som s tašky škatuľku s prekvapením. Škatuľku som Miške podala a podporila ju v tom aby ňou zatriasla. Matka: „Potras škatuľkou, niečo je vo vnútri“. Miška zatriasla škatuľkou, pri vydaní zvuku škatuľkou - pravdepodobne cítila hmatom pohyb predmetu vo vnútri - sa usmiala. Začala si škatuľku obzerat a hľadať ako ju otvorí. Najprv nakukla, povzbudila som ju aby ju otvorila. Pozrela sa dovnútra, predmet zatiaľ nevybrala. Podala som jej druhú škatuľku, sama ňou zatriasla, otvorila a predmet vypadol. Miška predmet začala hľadať. Podala som jej ho a dala ho dnu. (úsmev ako prejav zvedavosti D; zámerné vyspávanie hrového materiálu ako spôsob hrovej manipulácie D; snaha otvoriť škatuľku po zistení, že niečo je vo vnútri zo strany D ako prejav zvedavosti; pozorovanie ŠP ako prejav záujmu o ponúkanú aktivitu D; slovné povzbudzovanie D k samostatnosti zo strany M; manipulácia s ponúknutým materiálom ako prejav záujmu D)

DI.7 Záujem o ďalšiu aktivitu prejavila Miška v prípade keď spozorovala, že nové úlohy vyberám s tašky. Vtedy sa začala usmievať, priliezla k taške, sadla si a začala si ju obzerat, pričom si zvedavo prezerala jej obsah. Otočila sa chrbtom a sledovala či sa ňu pozerám. (úsmev ako prejav zvedavosti D; spontánna voľba tašky ako hrového materiálu D; prezeranie si obsahu tašky D ako prejav pochopenia, že sa niečo nachádza vo vnútri; prisadnutie si k hrovému materiálu ako prejav záujmu D; manipulácia s hrovým materiálom otočením sa chrbtom ako prejav „tajnej“ hry D; sledovanie blízkej osoby pohľadom ako prejav kontroly D)

DI.8 Z tašky si vybrala fľašku s predmetom. Predmet pre ňu nebol zaujímavý, záujem vyvolalo hrkanie s fľaškou, ktorá vyvolala hlasný smiech. Predviedla som jej ako fľašu otvoriť, Miška obsah vysypala ale nezaujímala sa o neho. Podala som jej hračku aby ju hodila naspäť a zavrela fľašku - potrebná pomoc pri pridržovaní fľaše a závite, hračku hodila dovnútra sama. (správne zaskrutkovanie fľašky po predvedení ako prejav vizuomotorickej koordinácie D; hlasný smiech ako prejav radosti z hry D; zobrať si hrového materiálu od ŠP ako prejav prijímania ŠP za hrového partnera D; vyspávanie predmetov ako prejav hrovej manipulácie D; spontánne hrkanie fľaškou ako prejav záujmu o aktivitu D; prejav nezájmu o predmet vo fľaške D; manipulácia s hrovým materiálom otočením sa chrbtom ako prejav „tajnej“ hry D)

DI.9 Pri závere stretnutia Miška prejavila záujem o moje náušnice začala si ich prezerat na mojom uchu medzi prstami. Náušnicu som si dala a podala ju Miška aby si ju popozerala. Miška si ju zobrala a odniesla ju ukázať matke, o chvíľku mi náušnicu vrátila. (prejav záujmu o náušnicu ŠP ako prejav vnímania detailov D; manipulácia s drobným predmetom medzi prstami D ako prejav úrovne jemnej motoriky; vrátenie predmetu ŠP ako prejav pochopenia "moje a tvoje" D)

DI.10 Pri odchode sa ma Miška chytila za prst a išla ma odprevadiť. Zastavili sme sa pri zrkadle, Miška sa v ňom obzerala, pritisla sa na neho. Matka uvádza, že sa rada obzerá v zrkadle a bozkáva samú seba v zrkadle. Pri mojom odchode sa Miška na mňa usmiala. (chytenie ŠP za prst ako prejav vyžiadania si podpory pri chôdzi D; obzeranie sa v zrkadle ako prejav záujmu o svoj obraz v zrkadle D; úsmev ako prejav rozlúčky D)

Námet k modifikácii výskumného návrhu na základe skúseností z terénu:

Modifikáciou výskumného návrhu by sa mohla stať zmena prostredia realizácie špeciálno-pedagogickej práce. Na základe skúseností z terénu by sme mohli výskum realizovať v domácom prostredí dieťaťa, ako prirodzenom prostredí. Dieťa sa v takomto prostredí cíti spontánnejšie, reakcie sú prirodzenejšie.

Rovnako možnosť získania výskumnej vzorky by mohla byť zrealizovaná formou spolupráce neonatologických zariadení pri nemocniciach alebo pediatrických lekárov, ktorí prídu do kontaktu s dieťaťom s postihnutím raného veku ako prví.

Zoznam bibliografických odkazov:

- HENDL, J. *Úvod do kvalitatívneho výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.
- HORŇÁKOVÁ, M. *Liečebná pedagogika pre pomáhajúce profesie*. 2. vyd. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2007. 176 s. ISBN 978-80-89185-28-3.
- CHOVANCOVÁ, D. Novorodenecký screening na Slovensku. In *Pediatrica pre prax*, roč. 8, 2007. č. 1, s. 13 – 16. ISSN 1336-8168.
- LIPNICKÁ, M. Včasná špeciálnopedagogická diagnostika u detí raného veku. In *Efeta, otvor sa*, roč. XV, 2005. č. 2, s. 9 – 11. ISSN 1335-1397.
- LOPÚCHOVÁ, J. *Pedagogika zrakovo postihnutých*. 1. vyd. Bratislava: MABAG, 2008. 80 s. ISBN 978-80-89113-53-8.
- MURGATROYD, S., MÜLLER, C.W. *Beratung als Hilfe: eine Einführung für heilende Berufe*. Weinheim Basel: Beltz, cop. 1994. 192 s. ISBN 3-407-55765.
- OPATŘILOVÁ, D. *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2008. 292 s. ISBN 978-80-210-3977.
- OPATŘILOVÁ, D. *Metódy práce u jedinců s těžkým postižením a více vadami*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2008. 146 s. ISBN 978-80-210-3819-6.
- PŘINOSILOVÁ, D. *Diagnostika ve speciální pedagogice*. 2. vyd. Brno: Paido, 2007. 178 s. ISBN 978-80-7315-157-7.
- ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. et al. *Dětská klinická psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. 450 s. ISBN 80-7169-512-2.
- SMITH, T. D. *Parent – Child Interaction Play Assisment*. In GITLIN-WEINER, K., SANDGRUND, A., SCHAEFER, C. *Play Diagnosis and Assesment*. 2nd Edition. New York: John Wilneyand Sons, Inc., 2000, Part III, Chapter 11, p. 340-370. ISBN 0-471-25457-6.
- TICHÁ, E. *Základy špeciálnopedagogickej diagnostiky*. 1. vyd. Bratislava: MABAG, 2008. 150 s. ISBN 978-80-89113-60-6.
- VAŠEK, Š. *Špeciálnopedagogická diagnostika*. 5. vyd. Bratislava: Sapiencia, 2007. 186 s. ISBN 978-80-89229-05-5.

Bc. Nora Zahradníková, 346267
SP4MP_MTO2 Metodologie 2

Pěkný projekt.